

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2020-12-23
Stockholm

Mål nr
M 13819-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-12-13 i mål nr M 1714-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Sollefteå kommun

Motpart

IN

SAKEN

Förbud mot utsläpp av avloppsvatten på fastigheten A i Sollefteå kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Sollefteå kommuns beslut den 27 februari 2019, KS-2019-307, dnr 2018.2404, om förbud mot utsläpp av spillvatten med den justeringen att förbudet gäller IN i egenskap av fastighetsägare.

Dok.Id 1624667

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sollefteå kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa kommunens beslut.

IN har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunen har vidhållit vad den tidigare anförts och tillagt bl.a. följande:

I tillståndet från 1975 för utförande av avloppsanläggningen anges att den bl.a. ska vara utförd enligt Statens Naturvårdsverks publikation 1974:15. Av publikationen framgår att avloppsvattnet först ska ledas till en slamavskiljare och därefter till en fördelningsbrunn. Efter fördelningsbrunnen ska avloppsvattnet vid infiltration ledas vidare till en eller flera spridarledningar och vid markbädd till två spridarledningar. Vid markbädd ska respektive spridarledning vara försedd med ett luftningsrör i slutet av ledningen.

Av beslutet framgår inte om den efterföljande reningen ska utgöras av infiltration eller markbädd. Det finns ingen dokumentation som visar hur anläggningen är byggd eller placerad. Verksamhetsutövaren har uppgett att det finns en 50 meter lång spridarledning under åkermarken. Det är i dag inte tillåtet att bygga en avloppsanläggning på det sättet. Verksamhetsutövaren har visat att avloppsanläggningen tekniskt fungerar, men inte att avloppsvattnet genomgår en rening och att utsläppet inte medför skada för människors hälsa eller miljön.

Normal skyddsnivå gäller för området. Det ställs därför inte några högre krav på anläggningen än att det ska finnas slamavskiljning i tre steg samt efterföljande reningssteg som fungerar på ett ändamålsenligt sätt, dvs. uppfyller kraven på rening av avloppsvatten.

IN har hänvisat till vad som anförts tidigare och tillagt bl.a. följande:

Besiktningssprotokoll angående avloppsanläggningen har efterfrågats men inte kunnat hittas i kommunens arkiv. Enligt en granne är det sannolikt så att ingen fastighetsägare i området Strocknäset har fått besiktningssprotokoll, fotografier eller annan dokumentation från hembesök som utförts av kommunen. Det bor endast en person på fastigheten och utsläppet från avloppet är minimalt. Infiltrationsslangen ligger ca 50 meter under en lägda innan vattnet rinner ut. I området finns inga fridlysta arter och det ligger inte i närheten av sjö eller vattentäkt. De höga kostnader som skulle uppstå är orimliga att betala med hänsyn till fastighetens beskaffenhet och det lilla utsläppet.

IN har till yttrandet bifogat ett flertal handlingar, bl.a. protokoll över undersökning av renvatten, beslut om kommunalt bidrag till enskild vatten- och avloppsanläggning, fakturor och kartor.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Kommunen har förbjudit dödsboet efter EVN, i egenskap av ägare till fastigheten A, att från och med den 30 juni 2021 släppa ut spillvatten från den befintliga avloppsanläggningen på fastigheten. Vid tidpunkten för kommunens beslut var EVN inskriven som lagfaren ägare till fastigheten och hans dödsbo registrerat som taxerad ägare. IN är efterlevande maka till EVN och var ensam dödsbodelägare. IN har för egen del överklagat kommunens beslut till högre instanser. Hon har därefter, under målets handläggning i Mark- och miljööverdomstolen, registrerats som lagfaren ägare till fastigheten. Hennes lagfart är grundad på fång genom arv m.m. den 26 februari 2003. IN var alltså ägare till fastigheten redan när kommunen utfärdade förbudet.

Mark- och miljööverdomstolen ska bl. a. pröva om nämnden har haft fog för att förbjuda utsläpp av spillvatten från den befintliga avloppsanläggningen på fastigheten.

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra sådan skada eller olägenhet. (Se 2 kap. 3 § miljöbalken.) Det innebär att redan risken för att en verksamhet eller en åtgärd kan motverka miljöbalkens mål medför krav på försiktighetsmått (se prop. 1997/98:45, Del 1, s. 209 f.). Kraven på försiktighetsmått gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid den bedömningen ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. (Se 2 kap. 7 § miljöbalken.) Det är verksamhetsutövarens ansvar att visa att de krav som följer av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är uppfyllda (se 2 kap. 1 § miljöbalken).

Utsläpp av avloppsvatten i mark, vattenområden eller grundvatten utgör miljöfarlig verksamhet. Enligt miljöbalkens bestämmelser ska avloppsvatten avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. (Se 9 kap. 1 § och 7 § miljöbalken.)

Bostadshuset på fastigheten används som permanentbostad. Avloppet från WC samt bad-, disk- och tvättvatten leds till en avloppsanläggning som består av en slamavskiljare i form av en trekammarbrunn. För avloppsanläggningens utförande finns ett tillstånd från 1975. I beslutet anges att anläggningen ska utföras i enlighet med Statens Naturvårdsverks publikation 1974:15, men det framgår inte hur den efterföljande reningen skulle anordnas.

Rättskraftregeln i 24 kap. 1 § miljöbalken utgör inte hinder mot att en tillsynsmyndighet ställer ytterligare krav med stöd av miljöbalkens allmänna hänsynsregler när det gäller utsläpp från en enskild avloppsanläggning som har fått tillstånd att inrättas enligt äldre hälsoskyddslagstiftning (se MÖD 2003:134).

Kommunen har konstaterat att det finns brister i befintlig avloppsanläggning som gör att den sannolikt inte har tillräcklig reningskapacitet. Bristerna består bl.a. av att det saknas fördelningsbrunn och luftningsrör samt att det saknas information om hur efterföljande reningssteg är byggt.

De brister i avloppsanläggningen som kommunen har observerat innebär enligt Mark- och miljööverdomstolen att det finns en risk för att avloppsvattnet som släpps ut från anläggningen inte genomgår en tillräcklig rening.

IN har inte visat att den befintliga avloppsanläggningen uppfyller miljöbalkens krav på rening av avloppsvatten. Ett förbud mot att släppa ut avloppsvatten från anläggningen kan inte anses mer ingripande än vad som behövs. Kommunen har därför haft fog för att förbjuda utsläpp från den. Det innebär att beslutet ska fastställas. Eftersom IN var fastighetsägare vid tidpunkten för kommunens beslut, och det inte kan ha rätt någon oklarhet om att förbudet gällde henne, ska det dock justeras i det avseendet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löf och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund samt hovrättsrådet Li Brismo.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-12-13
meddelad i
Östersund

Mål nr M 1714-19

PARTER

Klagande IN

Motpart

Sollefteå kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västernorrlands läns beslut 2019-05-06 i ärende nr 505-2457-2019,
se **bilaga 1**

SAKEN

Förbud om utsläpp av avloppsvatten, A i Sollefteå kommun

DOMSLUT

Med ändring av länsstyrelsen beslut upphäver mark- och miljödomstolen
Sollefteå kommuns beslut den 27 februari 2019 KS-2019-307.

BAKGRUND

Sollefteå kommun har inventerat små avloppsanläggningar och efter kontroll av fastigheten A i Sollefteå kommun i beslut den 27 februari 2019 förbjudit EVNs dödsbo att från och med den 30 juni 2021 att släppa ut spillvatten från WC och Bad, Disk- och Tvätt (BDT).

Beslutet upphör att gälla om avloppsvattnet genomgår en rening som har godkänts av myndigheten.

IN har överklagat kommunens beslut till Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Länsstyrelsen har avslagit överklagandet.

YRKANDEN M.M.

IN har yrkat att mark- och miljödomstolen, ska ändra länsstyrelsen beslut och upphäva kommunens beslut. Till stöd för sin talan har hon anfört sammanfattningsvis följande. Anläggningen vad vid tidpunkten för uppförandet dimensionerad för en familj på sju personer. Sedan år 2002 bebos fastigheten av en person. Enligt besiktningsprotokollet framgår att det saknas luftningsrör samt att t-locket är tät och i övrigt godkänt. Kommunen har svävande formuleringar i sin bedömning såsom ”sannolikt” och ”troligen” i sitt beslut att underkänna anläggningen.

Hon anser att det är orimligt att hon ska uppfylla kraven i 1 och 3 §§ då det inte föreligger skada eller olägenhet för människors hälsa och miljö. Hon bedriver ingen verksamhet, är ensamstående och fastigheten ligger enskilt. Det avloppsvatten som släpps ut från hennes fastighet är minimalt och infiltrationsslangen ligger cirka 50 meter under en lägda innan vattnet rinner ut. Det finns inga fridlysta växter eller arter i området. Området ligger inte i närheten av en sjö eller vattentäkt. Vid inspektionen fanns ingen dålig lukt och inga tecken på igensättning av reningen. Då är det sannolikt att det är tillräcklig reningskapacitet på avloppsanläggningen och kan inte bedömas vara uttjänad/mättad. De höga kostnader som skulle uppstå på

cirka 35 000–45 000 kr anser hon vara orimligt att betala med hänsyn till fastighetens beskaffenhet och med litet utsläpp.

Sollefteå kommun bestrider ändring av beslutet och har till stöd för sin inställning anfört sammanfattningsvis följande. Det framgår av beslutet för avloppsanläggningen den 25 november 1975 att den ska vara byggd enligt statens naturvårdsverks publikation 1974:15. Kommunen har inga uppgifter om avloppsanläggningen är byggd enligt beslutet och vet inte hur den efterföljande reningen är uppbyggd eller dimensionerad. Enligt uppgifter från IN ska det ligga en 50 meter lång spridarledning under åkermarken. Förr var det vanligt att man byggde en enda lång spridarledning i marken. Avloppsvattnet kan via självfall endast belasta 15 meter av spridarledningen. Enligt de uppgifter som framkommer av överklagandet ska avloppsanläggningen vara dimensionerad för sju personer. Idag dimensionerar man den efterföljande reningen så att man har en total spridningsyta på 30 m². Eftersom avloppsvattnet troligen belastar 15 meter har inte den efterföljande reningen en tillräcklig spridningsyta. Vid inspektionen kunde kommunens tjänstemän se att slamavskiljaren har en fungerande funktion. Fastighetsägaren har inte inkommit med några uppgifter om vart dricksvattentäkterna ligger i området och på vilken nivå grundvattnet ligger. Kommunen vet inte om spridarledningen upprätthåller en meter från högsta grundvattenyta.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolens prövning av målet gäller om kommunen har haft skäl att meddela förbud mot att släppa ut avloppsvatten från befintlig avloppsanläggning på fastigheten A.

Av utredningen i målet framgår följande. Den aktuella avloppsanläggningen består av en trekammarbrunn med efterföljande rening (infiltration), vilket är en vanligt förekommande reningsmetod för enskilda avlopp på framförallt äldre bebyggelse i

glesbygd. På fastigheten bor en person sedan år 2002 och det finns ett tillstånd för avloppsanläggningen från 1975 som dimensionerats för en familj på sju personer.

Representanter för Miljö- och byggenheten inspekterade avloppsanläggningen den 24 september 2018. Vid inspektionen observerades bl.a. följande brister.

Anläggningen saknar fördelningsbrunn och luftningsrör vilket tyder på att det bara finns en enda lång spridarledning i marken. Avloppsvattnet får då inte en jämn spridning över hela infiltrationsytan utan belastar då en begränsad del. Med tanke på anläggningens ålder och att det är oklart hur den efterföljande reningen är uppbyggd samt att den saknar en fungerande luftning har kommunen bedömt att avloppsanläggningen är uttjänad/mättad. I övrigt gjordes observationer som tyder på att anläggningen fungerar på sätt som avsågs när tillståndet till anläggningen meddelades, exempelvis att slamavskiljaren är försedd med ett t-rör. Mellanväggarna i slamavskiljaren såg hela och täta ut och det fanns inget tecken på inläckage. Med hänvisning till anläggningens ålder samt konstaterade brister har kommunen förbjudit EVNs dödsbo att använda anläggningen efter den 30 juni 2021.

Vid bedömning av enskilda avlopp ska bl.a. hänsyn tas till förhållandena i det större område inom vilket den aktuella fastigheten ingår. Bedömningen bör därmed göras efter objektiva omständigheter såsom omgivningens känslighet. Bedömningen om vilka åtgärder som ska vidtas ska vidare göras med utgångspunkt från fall till fall bl.a. med stöd av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Mark- och miljödomstolen konstaterar att den aktuella fastigheten med tillhörande avloppsanläggning är lokaliserad i ett område med gles bebyggelse. Det finns inga uppgifter om att vattentäkter i närheten skulle kunna påverkas av avloppsanläggningen. Avståndet till närmaste vattendrag Faxälven är enligt Mark- och MiljöGIS >400 meter.

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning kan de observationer som nämnden har dokumenterat tyda på att det finns brister i avloppsanläggningen. Det förekommer inte några uppgifter om tecken på överbelastning eller översvämning eller

dålig vattenkvalitet i närliggande vattenbrunnar eller vattendrag. Det saknas således tecken på att anläggningen inte skulle fungera tillfredsställande i sitt nuvarande skick för aktuellt nyttjande. Ålder bör i och för sig inte vara något skäl för att döma ut en markbädd. Rätt placerad finns förutsättningar för att en anläggning ska fungera under en lång tid, särskilt om belastningen är låg. Kommunen har tidigare godkänt anläggningen och bör i samband med det godkänt de geologiska och hydrogeologiska förhållandena (jordart, avstånd till vattenbrunnar, djup till grundvattenytan/bergytan etc.) som råder på fastigheten, förhållanden som torde vara desamma idag. Med utgångspunkt från bedömningsgrunderna ovan och den utredning som kommunen gjort finns det inget som tyder på att utsläppet av avloppsvatten skulle utgöra någon risk för människors hälsa eller miljön. Vad nämnden har anfört om avsaknad av avluftningsrör visar i sig inte att anläggningen brister eller i övrigt inte uppfyller sin ursprungliga funktion.

Mot bakgrund av ovan anförda gör mark- och miljödomstolen bedömningen att ett utsläppsförbud för den relativt lågt belastade anläggningen, även med beaktande av försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken, är en mer ingripande åtgärd än vad som behövs för det enskilda fallet. Länsstyrelsens beslut ska därmed ändras och kommunens beslut ska upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 2** (MMD-02)

Överklagande senast den 3 januari 2020. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars-Göran Bennmarker

Målet har avgjorts av chefsrådmannen Lars-Göran Bennmarker, ordförande, och tekniska rådet Lars-Gunnar Sjölund. Föredragande har varit beredningsjuristen Britt Inger Johansson.